

Rózsás János

ÉLTETŐ REMÉNYSÉG

■ (részlet)

Ugyre felvirradt az utazás napja: 1953 június huszonhatodika.

Reggel korán, ébresztő után hamarosan átjött hozzám Jurij Vasziljevics Karbe mérnök. Kihívott az udvarra, hogy velem akar négy szemkőzt beszélni; a néptelen udvaron le és fel sétálgatva nagyon komoly eszmecserére került sor.

Jurij Vasziljevics a bevezetőben nyomatékosan megnyugtatót: semmi kétség, a lágerből történő távozásunk a hazatérést jelenti. Még ha valami okból a láger vezetősége nem is közölte velünk nyíltan és egyenesen, a Sztálin utáni szovjet vezetők egyik kifelé történő intézkedése, a külvilágnak tett gesztusa – a külföldi állampolgárok szabadon bocsájtása és hazaengedése, az enyhülés jegyében. Most, a búcsú órájában arra kért, hogy a majd egy évtized alatt elszenvedett mérhetetlen sok nélkülözés, megaláztatás, ártatlan bűnhődés után ne vigyek haza gyűlöletet a szívemben az orosz emberekkel, az orosz néppel szemben.

– Tudom jól – mondta Jurij Vasziljevics –, hogy te nyitott szemmel jártál köztünk, sokat tapasztaltál, azonkívül józan és mérsékelt embernek ismerlek. De ha kikerülsz a veled együtt szenvedett orosz barátaid, sorstársaid közösségéből, és lassacskán elhalványulnak azok az emlékek, amelyek téged hozzánk fűztek, akkor se feledkezzél meg arról, hogy egy korszaknak, és nem egy népnek az áldozata voltál. Az a barátság és szeretet, amit a veled együtt szenvedő orosz emberekkel szemben, az orosz irodalommal szemben tanúsítottál, ne törölődjék ki a szívedből, és kísérelj végig a most kezdődő új életedben.

– Tudom jól – mondta Jurij Vasziljevics –, hogy te nyitott szemmel jártál köztünk, sokat tapasztaltál, azonkívül józan és mérsékelt embernek ismerlek. De ha kikerülsz a veled együtt szenvedett orosz barátaid, sorstársaid közösségéből, és lassacskán elhalványulnak azok az emlékek, amelyek téged hozzánk fűztek, akkor se feledkezzél meg arról, hogy egy korszaknak, és nem egy népnek az áldozata voltál. Az a barátság és szeretet, amit a veled együtt szenvedő orosz emberekkel szemben, az orosz irodalommal szemben tanúsítottál, ne törölődjék ki a szívedből, és kísérelj végig a most kezdődő új életedben.

Egyre nagyon kérek: Ne tedd meg, hogy fegyvert fogsz ellenünk, még ha módodban is lenne vérrel megbosszulni az ellened elkövetett igazságtalanságot. Maradj a mi barátunk továbbra is! És, ha majd otthon, Magyarországon, valaki rossz emlékeket őriz velünk kapcsolatban, légy a tanúnk: mi is olyan emberek vagyunk, mint más nemzeteknek a fiai. Vannak köztünk jók is, akadnak rosszak is, mint mindenütt. Ne a háborús emlékek alapján ítéljenek meg bennünket, hiszen más nemzetek fiait is kiforgatta a háború emberi mivoltukból. És ennyi év után már mi is igyekszünk más szemmel nézni a volt ellenségeinkre.

Jurij Vasziljevics szavaira megilletődve válaszoltam:

– Belőlem a gyűlölet, az ellenszenv, a háborús propaganda keltette előítélet régen kiegégett már. A közös szenvedésben szerzett

tapasztalatok sokkal mélyebben bevésődtek a lelkembe, mintsem hogy oktalan gyűlölet ébredhetne benne, vagy olthatatlan bosszúvágy ingerelne engem a leszámolásra.

Az elmúlt évek során volt módomban gondolatban elintézni magamban a saját egyéni sorsom tragédiáját, a lelkiismeretem szerint. Volt időm szenvedélymentesen mérlegelni a háborús eseményeket, a következményeket egyaránt. Ami a sorsomat illeti, sok töprengés után úgy okoskodom magamban: a háborúban töménytelen ember elpusztult mind a két oldalon, és milliók maradtak életük végéig nyomorékok, csonkák, bénák. Nekem a nagy világegésben az a sors jutott osztályrészül, hogy a fiatalságom virágjában legyek egy háborús tévedés, a bizalmatlanság fojtó légkörének áldozata.

**„egy korszaknak,
és nem egy népnek
az áldozata
voltál”**

Ha a jó Isten megsegít, nem késő még az életet romjaiból újrakezdeni.

Ha a jó Isten megsegít, nem késő még az életet romjaiból újrakezdeni.

Azt, hogy ma élek és hazamehetek, a jó Isten kegyelmén kívül még nagyon-nagyon sokban köszönhetem az önzetlenül segítő orosz és nem-orosz szovjet embereknek, akik a legnehezebb időkben, semmi viszonzást nem várva, a segítségemre voltak. Itt elsősorban az orvosokra és ápolónővérekre gondolok, de megemlíthetem az emberséges brigádvezetőket, a segítőkéss munkatársakat, tanítóimat, akik oroszul írni-olvasni és a hétköznapi élet ezer szabályait ismerni megtanítottak, és a jó barátaimra, akik a nehéz órákban, a csüggedésben a családot helyettesítették a számomra jó szóval, és ha kellett korholással.

Ezt én mind-mind nem fogom elfelejteni sohasem. Természetesen amellet, hogy mindent megbocsátóan fogok fel, nem jelenti azt, hogy el is felejték mindent. A sok-sok szenvedés emléke végigkísér életemen, azt nem törölhetem ki a lelkemből, nem törölhetem ki a reumától égő csontjaimból. De az itt tapasztalt emberség, jóság és barátság mindig nagyobb súllyal esik a serpenyőbe, mint a személytelen, kívülről jövő megalázás és szenvedés, gyanakvás és megvetés.

■ (Rózsás János: *Éltető reménység*, részlet, München, 1987, 398–400)

